

Вимоги до оформлення дисертації та автореферату

Далі в тексті Пам'ятки курсивом виділені нормативні вимоги (Бюлетень ВАК України № 9-10, 2011), а прямими літерами викладені вимоги, які є обов'язковими для здобувачів, що подають дисертацію до захисту до спеціалізованої вченої ради Д 26.230.01, оскільки нехтування ними призводить до значної втрати часу на доведення роботи, при подачі її до захисту.

6.1. Назва дисертації

Назва дисертації повинна бути лаконічною, без скорочень, відповідати обраній науковій спеціальності та суті вирішеної наукової проблеми (завдання), вказувати на мету і предмет дослідження та його завершеність.

Звертаємо увагу на чотири головні вимоги:

1. Треба чітко визначитися, на що саме спрямована робота, за що і чим будете відповідати в кінці – за закономірності..., за вдосконалення..., за підвищення..., за створення..., за наукові основи..., за визначення ефективних..., тощо;
2. Треба вказати, в чому відмінність (родзинка) роботи, за рахунок чого буде досягтися те, на що робота спрямована;
3. Необхідно вказати в чому позитив роботи, щоб було зрозуміло наприклад, навіщо нам знати закономірності або мати наукові основи та на що вони спрямовані, для якої галузі призначені;
4. Бажано, щоби у назві дисертаційної роботи було не більш як 15 слів.

Приклади найбільш чітко сформульованих назв дисертацій: За спеціальністю 05.02.01:

1. *Наукові основи термобаричної обробки високотемпературної надпровідної кераміки, що забезпечує високий рівень механічних властивостей.*
2. *Закономірності формування структури і підвищених фізико-механічних властивостей вольфрамів важких сплавів з високим вмістом нікель-залізної зв'язки.*
3. *Визначення ефективних тисків азоту при спіканні дрібнозернистих твердих сплавів ІУС-Со, що забезпечують підвищену зносостійкість при різанні сталею.*
4. *Підвищення експлуатаційних характеристик сталевих апаратів високого тиску збільшенням міцності матеріалу матриць.*
5. *Створення матеріалів триботехнічного призначення системи Ti-Re-C, отриманих самопоширюючим високотемпературним синтезом.*
6. *Оптимізація параметрів структури самозв'язаного карбиду кремнію, що забезпечують його підвищену ударостійкість.*
7. *Вдосконалення технології виготовлення високоякісних матеріалів триботехнічного призначення із відходів машинобудівного виробництва.*
8. *Створення металополімерних абразивовмісних композитів спрямованим формуванням графен-графанових структур в зв'язці інструмента для обробки деталей авіаційної техніки.*

За спеціальністю 05.03.01:

1. *Підвищення ефективності ротаційного точіння марганцевих сталей зменшенням енергосилових показників.*
2. *Закономірності високопродуктивного полірування каменя і декоративних ситалів інструментами на основі оксидів алюмінію та церію.*

3. Удосконалення фінішної обробки плоских поверхонь деталей комбінуванням різання з поверхневим пластичним деформуванням.

4. Підвищення продуктивності чистового точіння загартованих сталей косокутним однокромковим інструментом з ПНТМ на основі КНБ.

6.2. Актуальність роботи.

В розділі «Актуальність роботи» вказується важливість намічених досліджень для провідних галузей промисловості і подальшого розвитку теоретичних основ досліджуваних явищ та процесів, а також чітко визначається проблема, яка не дозволяє мати необхідні результати зараз. Після цього відмічаються можливі шляхи вирішення вказаної проблеми.

Виконувана робота повинна бути актуальною як для створення чи розвитку теорії матеріалознавства чи механічної обробки матеріалів, так і для практики виготовлення, чи використання розроблених методів, процесів, матеріалів, виробів, інструментів.

6.3. Мета, об'єкт і предмет дослідження

Мета повинна бути сформульована таким чином, щоби указувати на об'єкт і предмет дослідження.

Об'єкт дослідження – процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для дослідження.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага дисертанта, оскільки предмет дослідження змістовно визначає тему (назву) дисертаційної роботи.

Звертаємо увагу на головне - назва дисертації, мета і предмет це майже одне і теж. Вони не повинні протирічити одне одному, а доповнювати одне одне. Мета – це дещо розширена назва, а предмет – це дещо уточнена назва.

6.4. Наукова новизна.

Викладається аргументовано, коротко і чітко, зазначаючи відмінність одержаних результатів від відомих раніше та ступінь новизни одержаних результатів (вперше, удосконалено, дістало подальший розвиток).

Звертаємо увагу на наступне:

1. Наукова новизна це не взагалі науковий результат, а це те, що вперше виявив здобувач, що нікому не було відомо і не є очевидним з відомих з літератури даних або не є очевидним апіорі.

2. Наукова новизна не повинна викладатися у формі повідомлення, наприклад, «вперше запропонований новий напрямок удосконалення конструкцій збірних різців з внутрішнім тепловідведенням», або «вперше розкрита причина утворення залишкового напливу на різальній кромці в умовах розриву контакту леза із заготовкою», оскільки тут автори лише сповіщають про те, що вони щось знають, а суті новизни не розкривають.

3. Наукова новизна повинна бути викладена одним реченням, а не складатися із низки речень і, як наслідок, перетворюватися на анотацію.

4. Бажано, щоби наукова новизна була викладена у наступній послідовності «За рахунок того-то (або застосування чогось) вперше встановлене (виявлене, тощо) конкретно щось (бажано в конкретних величинах), що дозволило те то і те то (розкрити – навіщо це встановили)».

Наукова новизна повинна бути доведена в основному тексті автореферату і всі цифри в ній або діапазони цифр повинні бути обов'язково обгрунтовані. Так, якщо

формулювання наукової новизни складає приблизно 3–6 строчок, то в основному тексті автореферату їй повинно бути присвячено хоча б 0,5–1 сторінки, бажано з малюнком або таблицею, які би розкривали та обґрунтовували конкретні дані новизни.

Не може бути такого, щоби в основному тексті автореферату було просте повторення формулювання наукової новизни або відсутні відомості про таку новизну.

6.5. Практична значимість

В п. 9 Постанови КМ України № 567 від 24.07.2013 р. вказано: «До дисертації, що містить науково-прикладні результати, повинні додаватися документи, що підтверджують практичне використання отриманих здобувачем результатів — впровадження у виробництво, достатню дослідно-виробничу перевірку, отримання нових кількісних і якісних показників, суттєві переваги запропонованих технологій, зразків продукції, матеріалів, тощо, а до дисертації, що містить теоретичні наукові результати — рекомендації щодо їх використання».

У зв'язку із тим, що спеціальності нашої спецради відносяться до технічних наук, в практичній частині роботи повинні бути відображені результати експериментальної перевірки розроблених теорій, технологічних процесів, матеріалів, виробів, інструментів, а також виготовлення дослідної партії матеріалів, виробів. Крім того, вказують місце впровадження, економічний чи інший ефекти (при наявності), надають акт впровадження чи випробувань.

6.6. Преамбула до висновків

Раніше у вимогах була присутня норма про необхідність написання преамбули до висновків. Нині вона не є обов'язковою. Як наслідок здобувачі не можуть чітко, одним реченням, сформулювати за що саме вони претендують на присудження наукового ступеня.

Тому в Спецраді Д 26.230.01 вимога про преамбулу до висновків є чільною.

Преамбула повинна бути викладена одним реченням у наступній послідовності:

«У роботі вирішувалася така-то актуальна наукова проблема (задача), за рахунок чого вона вирішена і що це дозволило, або до чого це привело».

6.7. Висновки

У висновках викладаються здобуті у дисертації найбільш важливі наукові та практичні результати, які сприяли розв'язанню наукової проблеми (завдання). У висновках необхідно наголосити на кількісних показниках одержаних результатів та обґрунтуванні достовірності результатів. Далі формулюються рекомендації щодо наукового та практичного використання одержаних результатів.

Звертаємо увагу на наступне:

1. Висновки повинні бути викладені не у вигляді анотації, складеної з низки речень, а одним реченням із чітким і зрозумілим змістом.
2. Формулювання висновків повинні виходити з основного тексту автореферату. Не може бути висновка, не підтвердженого основним текстом автореферату.
3. Всі цифри, їх діапазони, що містяться у висновках повинні відповідати даним основного тексту автореферату.
4. Останнім пунктом висновків повинні бути відомості про дослідно-виробничу перевірку результатів дисертаційної роботи із зазначенням найменувань організацій, де була проведена така перевірка.

5. Висновки у авторефераті повинні відповідати загальним висновкам дисертації. Не може бути у авторефераті такого висновку, якого не було би у загальних висновках дисертаційної роботи.

6.8. Вимоги до викладення тексту автореферату

1. Текст автореферату повинен закінчуватися без врахування титульних сторінок на 20 сторінці (для кандидатської роботи) і на 36 стор. для докторських робіт.

2. В основному тексті автореферату не повинно бути чогось такого, чого нема в тексті самої дисертаційної роботи.

3. У розділі «Загальна характеристика роботи» автореферату (сторінки з 1 по 5 чи 6) не може бути чогось такого, чого нема в основному тексті автореферату.

4. У висновках не може бути чогось такого, наприклад цифри, або їх діапазон, чого би не було в основному тексті автореферату.

5. Анотація роботи повинна виходити з висновків та наукової новизни роботи.

6. Ключові слова повинні виходити з назви роботи та тесту анотації. Не може бути таким, щоби ключові слова не входили не тільки до назви, а і навіть до тексту анотації.

7. Список праць здобувача у авторефераті повинен викладатися у наступній послідовності: монографії, брошури, видання, що входять до наукометричних баз, фахові видання, патенти, інші видання, в т.ч. обов'язково матеріали конференцій (доповіді, тези), що підтверджують апробацію роботи, яка викладена у розділі «Загальна характеристика роботи» автореферату.

8. Малюнки у авторефераті необхідно приводити насамперед ті, що підтверджують наукову новизну і висновки роботи. Малюнки повинні бути не дрібними, гарно читаємими і працювати насамперед на позитив, а не на негатив, коли наводиться велика кількість дрібних невиразних малюнків, які невідомо що доводять.